

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

14 Non faciat levia, quò quis vitet graviora.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

maiorum consuetudines cum Ecclesiastica regula sint permissa.

¶ Neque monasteriorum] In concilio ipso postremo Coena excoisi, abest vox, neque. In ceteris autem editionibus sic legitur, private monasteriorum consuetudines contra ecclesiasticas regulas sint permissa.

DISTINCTIO XIII.

¶ Item ad versus naturalem ius nulla dispensatio admittitur, nisi forte duo mala ita urgeant, ut alterum eorum necesse sit eligi.

C. I. ¶ Minus malum de duobus eligendum est.

Vide in Concilio Toletano. s. c. 2. legitur.

Dvo a mala licet sint omnino cautissime praevenda, tamen si periculi necessitas ex his unum perpetrare compulerit, id debemus resolvere, quod minori nexu noscitur obligare. ¶ Quid autem ex his levis quidem sit gravior, pure a rationis acumine intelligimus. Etenim dum peccare compellimus, creatorem quidem offendimus; sed nos tantummodo maculam. Cum vero noxia promissa complemus, & Dei iussa superbe contempnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus. Illi enim duplici culpamur telo perimimus, si hic a multipliciter jugulamur.

¶ In ipsius capituli multa antecedunt, & sequuntur, quae praecedenda sunt.

C. II. ¶ De eodem.

Item Gregorius in moralibus, in c. 40. Job, 122. c. 11. 29. & 20.

¶ Neri refulcorum Leviathan b perplexi sunt; qui suggestionum i illius argumenta implicatis invenit & illigantur, ut pleorogue ita peccare faciant, quatenus si foras se fugere peccatum appetant, hoc sine alieno peccati laqueo non evadant, & culpam faciant, dum vivunt, ac nequaquam se ab una valeant solvere, nisi in alia consentiant se ligari. ¶ Quod melius offendimus, si qua ex conversatione hominum illigationis huius exempla proferamus. ¶ Nonnulli in interfecta. ¶ Ecce quidam, dum mundi huius amicitias appetit, cunctis alteri similem sibi vitam ducenti, quod secreta illius omni silentio contegat, se iurejurando confitit. Sedis, cui juratum est, adulterium perpetrare cognoscitur, ita ut etiam maritum adultera occidere conetur. Is autem, qui iusjurandum praebuit, ad mentem revertitur, & diversis hinc inde cogitationibus impugnatur, atque hoc silere formidat, ne silentio a adulteri simul & homicidii participes fiat, & prodere trepidat, ne ream se perjuri obstruat. Perplexus ergo testiculorum nervis ligatus est; quia in quamlibet partem declinet, metuit ne a transgressionis contagione liber non sit. ¶ Alius cuncta, quae mundi sunt, deferens, alieno se frangere proprias voluntates querens, sibi apud Deum praesse debet, minus cauta inquisitione discernit, cui fortasse is, qui sine iudicio legitur, cum praesse iam coeperit, agere a quae Dei sunt, prohibet; quae mundi sunt, jubet. Pensans itaque subditus, vel quae sit culpa inobedientiae, vel quod contagium secularis vitae, & obedire trepidat, & non obedire formidat; ne aut obediens, Deum in suis praecceptis, deserat, aut rursus non obediens, Deum in electo priore.

a In p. 2. c. 1. Pa. m. l. c. 119. b al. sentare. c al. temperare, c. 119. d. 119. Pan. c. Gra. d. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. f. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. g. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. h. 106. 42. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. i. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. k. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. l. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. m. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. n. al. p. a. e. al. p. i. o. al. p. i. c. 119. Pan. c. Gra. o. 49. orig.

contemnat, & infra. ¶ Alius pensare pondus honoris ecclesiasticis negligens, ad locum regiminis praemis ascendit. Sed quia omne quod hic eminet, plus meritoribus afficitur, quam honoribus gaudet, dum cor tribulatione se ad laborem cum culpa pervenisse, & quam sit iniquum quod admiserit, ex ipsa fractus a difficultate cognoscit. Reum igitur se cum impensis praemis agnoscens, vult ad apta sublimitatis locum deferere, sed timet, ne gravior delictum sit suscepti gregis custodiam reliquisset, vult suscepti gregis curam gerere, sed formidat, ne deterior culpa sit, regimina pastoralis gratiae b empta possidere. Per honoris ergo ambitum, ligatum culpa hinc inde se conspiciat. Esse quippe sine reatu criminis neutrum videt, si aut suscepti semel grex relinquatur, aut rursus sacra actio seculariter empta teneatur. Undique metuit, & suspectus latus omne pertimescit, ne aut sians in empto regimine non digne, lugeat, quod non etiam deserens i emendat, aut certe regimen deserens, dum aliud flere nititur, rursus aliud de ipsa gregis destituitio committat, & infra.

2. pars. ¶ Est tamen quoad destruendas Beemoth c veritas subtiliter a fiat, ut dum mens inter minoram, & maxima peccata constringitur, si omnino nullus sine peccato evadendi aditus patet, minora semper eligantur: quia & qui murorum undique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi se in fugam praecipitat, ubi brevior murus invenitur. Hinc Paulus, cum quosdam in ecclesia incontinentes aspiceret, concessit minima, ut majora declinarent, dicens: [Propter fornicationem autem uniusquisque uxorem suam habeat.] Et quia tunc solum conjuges in admittione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscentur, ut hoc etiam, quod concesserat, sine culpa (quamvis minima) non esse monstraret, illico adiunxit [Hoc si autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.] Non enim est sine vitio: quod ignoscitur, non praecipitur. Peccatum profecto vidit, quod posse indulgeri praevidebat. Sed cum in dubiis constringitur, utiliter minimis subditur, ne in magnis sine venia peccemus. ¶ Itaque plerumque nervorum Beemoth istius perplexitas solvitur, dum ad virtutes maximas per commissa minora transitur.

1. ¶ Emendat] Hoc loco in originali videtur constructio verborum perturbata & restituenda ex Gratiano.

DISTINCTIO XIV.

¶ Eriam hoc in una eademq; persona intelligitur. Ceterum an in diversis eadem dispensatio locum habeat, videlicet ut committamus minora, ne alii gravioribus implicemur, merito queritur.

C. I. ¶ Non sunt a nobis aliqua committenda delicta, ne alii graviora committamus.

De his ita scribit August. lib. Quarta super Gen. cap. 42.

¶ Quid g ait Sodomitis Loth b [Sunt mihi dua filiae, quae nondum noverunt viros: producant illas ad vos, utrumvis illis quomodo placuerit vobis: tantum in viros istos ne faciatis iniquum:] quoniam prosternere volebat filias suas hac compensatione, ut viri hospites ejus nihil a Sodomitis tale paterentur, utrum admittenda sit compensatio flagitiorum, vel quorumcumque peccatorum, ut nos faciamus mali aliquid, ne alius gravior malum faciat, an potius perturbationi Loth, non consilio tribuendum sit, quia hoc dixerit, merito queritur. Et nimirum periculosissimè

a fructus] orig. b al. gregii. c Vid. cap. 20. d u. r. i. l. i. t. e. r. orig. ut infra. e 1. cor. 7. f Ibid. 6. g 1. cor. p. 9. cap. 119. h Gen. 19.

admittitur hæc compensatio. Si autem perturbationi humana tribuitur, & menti tanto malo permota, nullo modo imitanda est.

2. ps. *Consuetudinis autem, vel constitutionis rigor nonnunquam relaxatur.*

C. II. ¶ *Quæ constitutiones valeant temperari, vel quæ non.*

Unde Leo Papa ait ad Rufinicum Narbonensem episcop. epist. 90. ante cap. 7.

Sicut a quædam sunt, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sunt, quæ aut pro necessitate temporum, aut pro consideratione ætatis oporteat temperari: illa consideratione b semper servata, ut in iis, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inveniantur adversum.

DISTINCTIO. XV.

1. *Veniã de iure naturali, & constitutione, vel consuetudine hætenus differimus, differentiam, qua invicem discernimus, assignantes, nunc ad ecclesiasticas constitutiones styliã vertamus, earum originem, & auctoritatem, prout ex libris sanctorum Patrum colligere possimus, breviter assignantes.*

C. I. ¶ *Quo tempore caperint canones generalium conciliorum.*

Canones e generalium conciliorum (ut Isidorus ait lib. 7. etymol. c. 16.) à temporibus Constantini ceperunt. In precedentibus namque annis persecutione fervente, docendarum plebium minime dabatur facultas. Inde Christianitas in diversas hæreses scissã est: quia non erat licentia episcopis in unum conveniendi, nisi tempore supradicti Imperatoris. Ipse enim dedit facultatem Christianis liberè congregari. Sub hoc etiam sancti patres in concilio Nicæno de omni orbe terrarum convenientes, juxta fidem Evangelicam & Apostolicam, secundum post Apostolos symbolum tradiderunt. ¶ Inter cætera autem concilia, quatuor æscimus venerabiles synodos, quæ totam principaliter fidem complectuntur, quasi quatuor Evangelia, vel totidem paradisi flumina. ¶ Harum prima Nicæna synodus cccxviii. episcoporum Constantino Augusto imperante peracta est: in qua Ariana perfidia condemnata blasphemia, quam de inæqualitate sanctæ Trinitatis idem Arius asserbar, consubstantialiæ Deo patri Deum filium, eadem sancta synodus per symbolum definiit. ¶ Secunda synodus cl. Parium sub Theodosio seniore Constantinopoli congregata est, quæ Macedonium, Spiritum sanctum Deum esse negantem, condemnans, consubstantialiæ patri & filio Spiritum sanctum demonstravit, dans symboli formam, quam tota Græcorum, & Latinorum confessio in ecclesiis prædicat. ¶ Tertia synodus Ephesina: prima cc. episcoporum sub juniore Theodosio Augusto edita est, quæ Nestorium, duas personas in Christo asserentem, juxta anathemate condemnavit, ostendens manere, i in duabus naturis unam Domini nostri IESU Christi personam. ¶ Quarta synodus Chalcedonenfis dccc. sacerdotum sub Martino principe habita est, in qua Eutychem unam naturam pronunciantem, & ejus defensorem Dioscorum, quondam Alexandrinum episcopum, & ipsum rufus Nestorium cum reliquis hæreticis una Patrum sententia damnavit, prædicans eadem synodus Christum Dominum de Virgine sic natum, ut in eo substantiam divinam, & humanam contineatur naturam. ¶ Hæc sunt quatuor synodi. principales, fidei do-

a *Pann. in prologo. c. 11. Ordo verborum non restitutus ob gl. b. conditione] orig. c. Pann. l. 2. c. 104.*

ctinam plenissimè prædicantes. Sed & si qua sunt concilia, quæ sancti patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorum quatuor auctoritatem, omni manent fidei vigore: quorum gesta in hoc opere conferta continentur. ¶ Synodus autem ex græco interpretatur comitatus, vel cætus. Concilii 2. verò nomen trahitur est ex more Romano. Tempore enim in quo cause agebantur, conveniebant omnes in unum, & communice intentione tractabant. Unde concilium à communia intentione didum: quasi consilium; consilium, quasi confidium, d. in l. literam transeunte; vel concilium didum est à communi intentione: eò quod in unum dirigant omnem mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt: unde qui fibimet dissentiant, non agunt concilium, quia non consentiunt in unum. Cætus verò conventus est, vel congregatio, à cõsũdo, id est, à conveniendo in unum. Hinc etiam conventus est nuncupatus, eò quod ibi homines conveniunt in unum: sicut à conventu cætus dicitur, sic & concilium à societate multorum in unum.

¶ *Caput hoc habetur etiam in conciliorum collectione Isidori ante ipsius præfationem, non autem in codice bibliothecæ Deminiense: in quo rursus usque ad versiculum, Inter cætera, ponitur etiam (quemadmodum & in aliis) ante initium concilii Nicæni.*

2. ¶ *Manere] In plerisque antiquis Gratiani exemplaribus, & Isidori codice impressis, legitur, ut est emendatum. Sed in aliis eorundem manuscriptis, & impressis Gratiani legitur, manere in Christo duas naturas, & unam Domini nostri lesu Christi personam.*

2. ¶ *Concilii verò] Apud Isidorum in lib. Etyml. locus hic mendose legitur. Verum in præfatione ejusdem Isidori editiã Parisiensi conciliorum præfatione, quæ cum aliis quædam collata est, sic legitur. Concilii verò nomen trahitur ex communi intentione, eò quod in unum dirigant omnes mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt: unde & qui fibimet dissentiant, non agunt concilium, quia non sentiunt unum. Cætus verò conventus est, vel congregatio, à cõsũdo, id est, conveniendo in unum: unde & conventus nuncupatus, quod ibi homines conveniant. Sicut conventus, cætus, vel concilium à societate dicitur multorum in unum. In Gratiani codicibus sunt multe varietates, ex quibus ea lectio retenta est, quæ visa est melior, quamvis adhuc aliquid fortasse desideretur.*

C. II. ¶ *De auctoritate quatuor conciliorum.*

De quatuor vero a concilio scribit B. Gte gorius, ita dicens. lib. 1. Registi, Epist. 24.

Sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere, & venerari me fateor; Nicænum, scilicet, in quo perversum Arianum dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque: in quo Eutonomii & Macedonii error convincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur; Chalcedonenfe verò, in quo Eutychem, Dioscorique pravitas reprobat, tota devotione complector, integerrima approbatione, custodia: quia in his velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura confurgit, & cuiuslibet vitæ, atque actionis norma consistit. ¶ Quintum quoque concilium pariter venero, in quo epistola, quæ ibi dicitur, erroris plena reprobat; in quo Theodorus personam mediatori, Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam occidisse convincitur, & in quo scripta quoque Theodori, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, a usu dementia prolata restantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda concilia personas respiciunt, respuo; quas venerantur ample-

a. al. quoque.